

ISSN: 2146-1961

Özden, B. & Özdemir, S. (2023). Özengen Müzik Eğitimi Kurumlarında ve BİLSEM’de Çalgı Derslerini Yürüten Eğitimcilerin Karşılaştığı Problemler (Sivas İli Örneği), *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(52), 558-572.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3295>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

ÖZENGEN MÜZİK EĞİTİMİ KURUMLARINDA VE BİLSEM’DE ÇALGI DERSLERİNİ YÜRÜTEN EĞİTİMCİLERİN KARŞILAŞTIĞI PROBLEMLER (SİVAS İLİ ÖRNEĞİ)

Berrin ÖZDEN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye, brrnzdn@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5701-445X

Selin ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye, selinozdemir@cumhuriyet.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1881-5422

Gönderim tarihi: 28.01.2023

Kabul tarihi: 18.05.2023

Yayın tarihi: 01.06.2023

Öz

Müzik eğitiminin üç ana türünden biri olan özengen (amatör) müzik eğitimi, bireyin zorunlu olarak müzik eğitimi alması değil daha çok ilgili ve istekli bir şekilde müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlayan bir eğitimidir. Bu araştırma; Sivas ilindeki Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin, ders süreleri, ders içeriklerini ve özengen çalgı eğitiminde ders esnasında ve ders dışında ortaya çıkan problemleri incelemeyi ve analiz etmeyi amaçlamıştır. MEB’e bağlı özel kurslar, özengen müzik eğitiminin en çok talep gören kurumları arasındadır. MEB’e bağlı yaygın eğitim kurumları olarak Halk Eğitim Merkezi, özel kurslar ve Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitimler verilmektedir. Bu kurumdaki eğitimcilerin eğitim yönelimleri, öğrencileri çevresel ve fiziki öğretim ortamlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi açısından özengen müzik eğitimi kurumlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma deseni olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Sivas ili Merkez ilçesi sınırları içerisinde bulunan dört farklı özengen müzik eğitimi kurumlarında görev alan eğitimciler oluşturmaktadır. Bu çalışmada katılımcıların, araştırmanın değişkenlerini belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcıların özengen çalgı eğitimi ile ilgili karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla 2’si demografik 10 tanesi açık uçlu soru olmak üzere toplam 12 soru sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. 16 katılımcının katıldığı bu çalışmada ders sürelerinin 40-60 dakika arasında yapılmasının tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, araştırmanın sonucunda eğitimcilerin karşılaştıkları problemlerde çalgı eğitimi derslerinde öğrencilerin devamsızlık durumu ve çalgı çalışmalarına özen gösterilmemesi gibi problemlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre Sivas’taki özengen müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı öğretim yöntemleri ve genel eğitim sürecine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Özengen müzik eğitimi, çalgı eğitimi, bilim sanat merkezi.

PROBLEMS FACED BY EDUCATORS PROVIDED INSTRUMENT EDUCATION AT AMATEUR MUSIC EDUCATION INSTITUTIONS AND BILSEM (EXAMPLE OF SIVAS)

ABSTRACT

As one of the three main types of music education, amateur music education is an education that aims to obtain musical behaviors more interested and willingly not necessarily getting formal music education. The aim of this research is to examine and analyze the lesson durations, course contents and the problems that arise during and outside the classroom in the teacher education institutions affiliated to the Ministry of National Education in Sivas. This research aims to determine the opinions of educators who provide instrument education in amateur music education institutions. Qualitative research method was used as the research design. The study group of the research consists of educators working in four different amateur music education institutions within the borders of the Central District of Sivas province. In this study, a semi-structured interview form prepared by the researchers was used to determine the variables of the study. In the semi-structured interview form, a total of 12 questions, 2 of which were demographic and 10 of which were open-ended, were asked in order to determine the problems that the participants faced with the elaborate instrument training. The data obtained from the semi-structured interview form were analyzed through content analysis. In this study, in which 16 participants participated, it was concluded that it was preferred that the course duration was between 40-60 minutes. In addition, as a result of the research, it was concluded that there were problems such as absenteeism of students in instrument education lessons and not paying attention to instrument studies in the problems faced by educators. According to the results of the research, suggestions were made for instrument teaching methods and general education process in institutions that provide elaborate music education in Sivas.

Keywords: Amateur music education, instrument education, science and art center.

GİRİŞ

Müzik; insanın duygu, düşünce ve sezgisel bir şekilde sesler yoluyla aktarılması ve ifade edilmesidir. “Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi, “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir” (Uçan, 2018). Müzik eğitimi bireyin değişim ve gelişim yönünden olumlu etkilemektedir. Müzik eğitiminin gelişimine katkı sağlayacak eğitimlerden biri de çalgı eğitimidir. Müzik eğitiminin beş alt boyutu vardır. Ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi, müzik beğenisi eğitimi, yaratıcılık eğitimi ve çalgı çalma eğitimidir. “Müzik eğitiminin başlıca boyutlarından biri de çalgı çalma boyutudur. Çalgı eğitimi, öğrencilerin müziksel yaşantılarını biçimlendirmekte, onlara müziksel bilgi, beceri, yetenek ve zevklerini geliştirme olanağı vermektedir” (Akbulut, 1999). Çalgı eğitimi genellikle bireysel ya da toplu bir biçimde yapılan eğitim sürecidir. “Müzik eğitiminin boyutlarından biri olan “çalgı eğitimi” ister örgün ister yaygın eğitimde devinişsel, duyuşsal ve bilişsel davranışları aynı önemle kapsayan bir eğitim boyutudur” (Tufan ve Güdek, 2008). Çalgı eğitimi birey için zor ve özverili bir süreçtir. Çalgı eğitimi müzik beğenisini yükselten, müzik eğitimine yön veren bir eğitimdir. Eğitim türleri formal eğitim ve informal eğitim olmak üzere iki ana türden oluşmaktadır. Formal eğitim, belli bir öğretim programı, kural ve plan çerçevesinde ilerleyen eğitim sürecidir. Formal eğitim, örgün ve yaygın olmak üzere iki türden oluşmaktadır. Örgün eğitim, bireylerin hayata atılmadan önce okul niteliğini taşıyan yerlerde, önceden planlanmış ve programlanmış, belirli bir yaş aralığına ve kanunlara göre düzenlenen eğitimidir. Örgün eğitim, devlet gözetimi ve denetiminde okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim de planlı ve programlı bir şekilde yürütülmektedir. Yaygın eğitim, hayat boyu bireyin kişisel gelişimini sağlayabileceği, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda her bireyin her yaşta başvurabileceği bir eğitim sürecidir. Yaygın eğitim, örgün eğitime destek olması açısından önemlidir. Müzik eğitiminin üç alt türü vardır. Bunlar; genel müzik eğitimi, mesleki müzik eğitimi ve özengen müzik eğitimidir. Genel müzik eğitimi, örgün eğitim kurumlarındaki okul öncesi ve ilköğretim kademelerinde başlayan bir eğitimidir. Genel müzik eğitimi; temel müzik eğitimi, dinleme becerisi, müzik kültürü, müzik dağarcığı, ritim becerisi, temel müziksel beceriler kazanmayı amaçlayan bir süreçtir. Bayırlı (2022) çalışmasında genel müzik eğitimi “Bireylerin birçoğu müzik ile ilgili ilk deneyimini genel müzik eğitimi yoluyla sağlamaktadır. Genel müzik eğitimi, bütün özengen ve mesleki müzik eğitimi alanlarının temelini oluşturan bir yapıdır” ifadeleriyle tanımlamıştır. Müzik eğitiminin üç ana türünden biri olan özengen (amatör) müzik eğitimi, bireyin zorunlu olarak müzik eğitimi alması değil daha çok ilgili ve istekli bir şekilde müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlayan bir eğitimdir. “Özengen müzik eğitimi her yaş, eğitim ve okul düzeyinde herkes için zorunlu değildir; tam tersine müziğe olağanın ötesinde ilgili, istekli ve yatkın olanlara daha etkin ve yoğun bir katılım için gerekli fırsat, olanak ve seçeneklere bağlı olup gönüllü seçmelidir. Bu bakımdan kişiye özeldir; kişiye bağlı olarak tasarlanır, düzenlenir ve gerçekleştirilir” (Uçan, 2018). “Özengen müzik eğitimi, herhangi bir düzeyde herkes için zorunlu değildir. Kişi ilgi, istek ve olanaklarına bağlı olarak seçmelidir” (Karan, 2011). Bu nedenle günümüzde özengen müzik eğitimine olan ilgi artmıştır. Halk Eğitim Merkezlerinde yaygın eğitim verilmektedir. Zorunlu eğitim-öğretim yılını dolduran ve okul eğitimi dışında herkesin boş vakitlerinde ilgi, istek ve yeteneklerine göre yararlanabildikleri eğitim kurumudur. Halk Eğitim

Merkezleri ömür boyu öğrenmeye imkân sağlamaktadır. BİLSEM’ in açılımı Bilim ve Sanat Merkezi’dir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde yaygın eğitim verilmektedir. Bilim ve Sanat Merkezleri bireysel yetenekleri fark ettirme ve öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek ve desteklemek amacıyla kurulan Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi bir kurumdur. Türkiye’de özel yetenekli çocukların, yeteneklerini en üst düzeyde kullanımlarını sağlamak için ihtiyaç duyduğu tarzdeki eğitim Bilim ve Sanat Merkezlerinde yürütülmektedir. Her ders/etkinlik/yetenek atölyesi saati 40 dakika olarak planlanır ve uygulanır (MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi). Bilim ve Sanat Merkezlerinin örgün eğitime yönelik destekleyici olması hedeflenmiştir. Kalay Meydan ve Sonsel (2019) çalışmasında Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitim de “öğrencilerin hazırbulunuşluluk düzeylerine ve bireysel yeteneklerinin farklılıklarına göre uygun birimlere ayrılmaktadırlar. Bu sayede yaşitlarından farklı olan bu çocukların haftada birkaç saat bu merkezlerde yetenek düzeylerine uygun ve güvenli öğrenme ortamında bulunmaları hedeflenmiştir” ifadeleriyle tanımlanmıştır. MEB’e bağlı özel kurslar, özengen müzik eğitiminin en çok talep gören kurumları arasındadır. MEB’e bağlı olan özel kurslar; bireylere mesleki veya hobi alanlarında beceri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu kurslar, bireylerin ihtiyaç duydukları ve her alanda kişisel gelişimlerini sağlayabilecekleri eğitim kurslarıdır. Kişilerin, sanatsal ve sportif alanlarda Bakanlıkça belirlenmiş uygun eğitim ortamlarında, öğrenim seviyelerine, ilgi ve isteklerine uygun öğretim programları doğrultusunda, bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerini geliştirdiği, serbest zamanlarını değerlendirdiği çeşitli kurs kapsamındaki özel öğretim kurumları kapsamında işlenmektedir (MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği). https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_02/21165820_Ozel_OYretim_KurumlarY_YonetmeliYi_19.02.2022.pdf

Müzik ve müzik eğitiminin bireyler üzerinde pozitif etkileri vardır. Örgün eğitim dışında yaygın eğitim kurumlarının da hizmet verdiği bilinmektedir. MEB’e bağlı yaygın eğitim kurumları olarak Halk Eğitim Merkezi, özel kurslar ve Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitimler verilmektedir. Bu kurumdaki eğitimcilerin eğitim yönelimleri, öğrencileri ve çevresel ve fiziki öğretim ortamlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi açısından özengen müzik eğitimi kurumlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın problem cümlesi “Sivas’taki MEB’e bağlı Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin karşılaştığı problemler nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu ana problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerin ve öğrencilerinin yaş grubu dağılımı nasıldır?
2. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin yıl/kıdem çerçevesinde mesleki deneyimleri nasıldır?
3. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin ders saati yeterliliği hakkında düşünceleri nasıldır?
4. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin bir ders saati süresi nedir?
5. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin çalgı derslerini yapma biçimi nasıldır?

6. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin çalgı eğitimi almak isteyen öğrencilere uygulama-test-sınav yapma ve yapmama durumları nedir?
7. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin çalgı öğretim yöntemleri nasıldır?
8. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin çalgı öğretiminde ortaya çıkan problemler nelerdir?
9. Özengen müzik eğitimi kurumlarında görevli olan çalgı eğitimcilerinin çalgı öğretimine ilişkin önerileri nelerdir?

Bu çalışmanın amacı, 2022 yılında Sivas ili sınırları içerisinde 4 merkez ilçede yer alan, özengen müzik eğitimi kurumlarında görev alan eğitimcilerin, özengen çalgı eğitimi ile ilgili ders süreleri, ders içerikleri ve çalgı eğitimi ortaya çıkan problemler boyutlarına yönelik eğitimcilerin görüşlerini ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın önemi, Sivas ili Merkez ilçesindeki özengen müzik eğitimi kurumlarında çalışan eğitimcilerin, çalgı derslerini yapma biçimleri, çalgı öğretim yöntemleri, çalgı öğretim sürecinde ortaya çıkan problemler ve çalgı öğretimine ilişkin önerilerini ortaya çıkaracağı için bu çalışma önemlidir.

Bu araştırma;

- Özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki çalgı derslerini yürüten ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlerin görüşleri ile,
- Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan özengen müzik eğitimi kurumları ile,
- Araştırma sürecinde ulaşılabilen kaynaklar ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Özengen müzik eğitimi kurumlarında çalgı eğitimi veren eğitimcilerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, bir sahanın ya da sosyal hayatın bir kesitiyle uzun süreli ve yoğun bir etkileşim süreci ile birlikte gerçekleşir. Sözü edilen süreçler bireylerin, grupların, toplumların ve örgütlerin gündelik hayatlarını yansıtmaktadır (Miles ve Huberman, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Sivas ili Merkez ilçesinde özengen çalgı eğitimi veren 16 katılımcı oluşturmaktadır. Çalgı eğitimcilerinin mesleki tecrübe dağılım verileri aşağıda gösterilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan eğitimciler "E1, E2, E3...E16" şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 1. Eğitimcilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>Kişi</i>
Kadın	7
Erkek	9
Toplam	16

Tablo 1’de eğitimcilerin cinsiyete göre dağılımlarına bakıldığında Kadın eğitimcilerin 7, erkek eğitimciler 9 kişidir. Erkek çalgı eğitimcilerinin kadın çalgı eğitimcilerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Eğitimcilerin Çalgı Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Çalgı</i>	<i>Eğitimci</i>
Bağlama	E-1, E-4, E-5, E-11, E-14, E-15
Cümbüş	E-14
Çello	E-6,
Def	E-13
Gitar	E-1, E-3, E-7, E-10, E-13, E-16
Kaval	E-12
Keman	E-2, E-9, E-10, E-13, E-16
Melodika	E-13
Mey	E-12
Piyano	E-1, E-2, E-3, E-4, E-5, E-6, E-7, E-8, E-9, E-11, E-14, E-15, E-16
Vurmalı Çalgılar	E-8

Tablo 2’de çalgı eğitimcilerinin enstrüman çeşitliliğinin fazla olduğu görülmektedir. Sivas ili Merkez ilçesindeki özengen eğitim veren kurumlarda özellikle piyano, bağlama, gitar ve kemanın daha ön planda olduğu görülmektedir. Sivas ili Merkez ilçesinde en çok talep gören çalgıların piyano, bağlama ve gitar olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılımcıların, araştırmanın değişkenlerini belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan bu formda açık uçlu soru tekniği bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda 2’si demografik 10 tanesi açık uçlu soru olmak üzere toplam 12 soru sorulmuştur. Bu çalışmada veriler Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 26.10.2022 tarih ve E-60263016-050.06.04-224160 sayılı izni ile alınan etik kurul onayı ve Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 10.11.2022 tarih ve E-92255297-605.01-63291849 sayılı izni ile toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, Sivas’ta Merkez ilçesinde bulunan MEB’e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardan elde edilen görüşme verileri, içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi insan davranışlarını üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkan tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenen bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010).

Araştırma Etiği

Bu çalışmada veriler Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 26.10.2022 tarih ve E-60263016-050.06.04-224160 sayılı izni ile alınan etik kurul onayı ve Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 10.11.2022 tarih ve E-92255297-605.01-63291849 sayılı izni ile toplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında özengen çalgı eğitimi veren kurumlarda çalışan çalgı eğitimcilerinin görüşlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Bu araştırma için araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşmeler Sivas ili merkezinde MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi kurumlarında çalışan 16 çalgı eğitimcisiyle yapılmıştır. Elde edilen veriler alt problemlere göre düzenlenip tablo şeklinde gösterilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin ve öğrencilerin yaş grubunun dağılımı Tablo 3 ve Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 3. Çalgı Eğitimi Verilen Öğrencilerin Yaş Aralığı

Yaş	Kişi
3-6	0
7-11	7
12-17	9
18 ve üstü	5

Tablo 3'te çalgı eğitimi verilen öğrencilerin yaş aralığını bakıldığında "7-11" 7, "12-17" 9 ve "18 ve üstü" yaşın 5 kişi olduğu görülmektedir. Bu kurumların büyük bir kısmının 12-17 yaş aralığına çalgı eğitimi verildiği görülmektedir.

Tablo 4. Eğitimcilerin Yaş Aralığı

Yaş	Kişi
23-26	1
27-29	4
30-33	3
34-37	6
38 ve üstü	2

Tablo 4'te çalgı eğitimi veren eğitimcilerin yaş aralığına bakıldığında "23-26" 1, "27-29" 4, "30-33" 3, "34-37" 6 ve "38 ve üstü" yaşın 2 kişi olduğu görülmektedir. Bu kurumlarda görevli olan eğitimcilerin yaş aralığının çoğunluğa göre "34-37" yaş olduğu görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin mesleki tecrübe yılının dağılımı Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5. Özengen Çalgı Eğitimi Veren Katılımcıların Mesleki Tecrübesi

<i>Yıl</i>	<i>Kişi</i>
1-3	2
4-6	3
7-10	4
11 ve üstü	7
Toplam	16

Tablo 5'te çalgı eğitimcilerinin mesleki tecrübelerine bakıldığında "1-3" yıl 2, "4-6" yıl 3, "7-10" yıl 4 ve "11 yıl sonrası" 7 kişiden oluşmaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin toplam ders saati sürelerinin dağılımı Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Toplam Ders Saati Süreleri

<i>Ders Saati Süreleri</i>	<i>Kişi</i>
8-12	2
13-17	1
18-22	1
23-27	3
28 ve üstü	9

Tablo 6'de çalgı eğitimcilerinin toplam ders saati sürelerine bakıldığında 16 kişiden 9'unun "28 ve üstü" ders verdiği görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin bir ders saat sürelerinin ve öğrencilerin yaş gruplarına göre ders saati sürelerinin değişkenliğinin dağılımı Tablo 7 ve Tablo 8'da görülmektedir.

Tablo 7. Eğitimcilerin Bir Ders Saati Süreleri

<i>Ders saati süreleri</i>	<i>Kişi</i>
40 Dakika	8
50 Dakika	3
1 Saat	3
3 Saat	1
4 Saat	1

Tablo 7'de çalgı eğitimcilerinin bir ders saati sürelerine bakıldığında büyük bir kısmının 40 dakika olduğu görülmüştür. Çalgı eğitimcilerinin verdiği ders saati sürelerinin 60 dakikadan fazla olmadığı söylenebilir.

Tablo 8. Öğrencilerin Yaş Grubuna Göre Ders Saati Değişikliği

<i>Ders saati değişikliği</i>	<i>Kişi</i>
Değişiyor	3
Değişmiyor	13

Tablo 8’de eğitimcilerle öğrencilerin yaş gruplarına göre ders saati değışikliği dağılıma bakıldığında çoğunluğun ders saatinin yaş grubuna göre değışmediği görölmektedir. 3 eğitimcinin yaşlara göre ders saatinin değıştiğini belirtmiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB’e bağlı özenen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin çalgı derslerini nasıl yönettiğine yönelik dağılımı Tablo 9’da görölmektedir.

Tablo 9. Çalgı Derslerinin Yönetilmesi

<i>Çalgı derslerinin yürütölmesi</i>	<i>Kişi</i>
Bireysel	3
Grup	8
Her ikisi de	4

Tablo 9’da eğitimcilerin çalgı derslerinin bireysel mi ya da grup şeklinde veya her iki şekilde de yürütölmesine bakıldığında “grup” 8, “bireysel” 3 ve “her ikisi de” 4 kişiden yanıt alınmıştır. E13 eğitimcinin cevabı ise çalgılara göre değışiklik gösterdiğini belirtmiştir.

E13: “Keman, melodika dersleri bireysel. Gitar ve def eğitimleri grup şeklinde yapılmaktadır.”

E13’ün yanıtına bakıldığında enstrümanlara göre dersin yapılış şeklinin değışiklik gösterdiği görölmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB’e bağlı özenen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin öğrenci alımlarında uygulama-test-sınav yapma ve yapmama durumları gösterilmiştir.

Tablo 10. Eğitimcilerin Uygulama-Test-Sınav İçeriği

<i>Uygulama-test-sınav</i>	<i>Kişi</i>
Yapıyorum	9
Yapmıyorum	7

Tablo 10’a bakıldığında eğitimcilerin 9’unun öğrenci alımlarında uygulama-test-sınav yaptığını, 7’sinin yapmadığını görölmektedir. Eğitimcilerin yanıtları aşağıda verilmiştir.

E1: “Herhangi bir test yapmıyorum. Yine kurum kuralları izin vermediği için.”

E2: “Piyano üzerinden 1-2-3 ses çalışması, ezgi, ritim çalışması yaptırıyorum. Öğreneceği enstrümana yeteneği olup olmadığı da yaptığımız ilk ders sonrası belli oluyor.”

E3: "Yapıyoruz. Seçtikleri enstrümanlara göre parmak yapılarının uygunluğunu kontrol ediyoruz. Kısa bant hafızası, ritimsel bellek, ezgi tekrarı isteme, ince motor becerilerinde ne durumda olduğunu kontrol ediyoruz."

E4: "Belgeli evet, belgesiz hayır."

E5: "İşitme düzeyini ölçen bir sınav yapılıyor."

E6: "Herhangi bir test yapmıyoruz. Öğrenci isteğine ve profiline bakarak karar veriyorum."

E7: "Çocukların işitmelerini ölçen bir sınav yapılıyor."

E8: "Evet. Müziksel hafıza ve işitmeye yönelik testler."

E9: "Bilim ve Sanat Merkezlerine öğrenci alımları özel yetenek sınavı ile yapılmaktadır."

E10: "Yapıyoruz. Kulak testi yapıyoruz. Ses duyumu, ezgi hafızası ve ritim yeteneklerini test ediyoruz."

E11: "Yapmıyorum, sebeplerine gelecek olursak. Enstrüman çalmanın teori ve uygulama ile pekiştirerek azim doğrultusunda olumlu sonuçlar vereceğine inanıyorum. Bugüne dek olumsuz bir durumla karşılaşmadığımı belirtmek isterim."

E12: "Hayır, gönüllü olarak gelen herkese ders veriyoruz."

E13: "Herhangi bir uygulama ya da test, sınav yapmıyorum. Öğrencilerimden herhangi bir çalgı eğitimi kurslarına katılmak isteyenler genellikle ders saatinde müzik dersinde diğer arkadaşlarına göre daha aktif öğrencilerim oluyor."

E14: "Hayır yapmıyorum."

E15: "Yetenek ölçümü küçük yaş gruplarına uygulanıyor. (10 yaşına kadar) 10 yaş üzerine yetenek testi yapmıyorum."

E16: "Hayır yapmıyorum. Öğrenciyi tanımak önemli istediği takdirde başarabilir."

Eğitmcilerin cevaplarına bakıldığında Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenci alımlarında özel yetenek sınavlarının yapıldığı görülmüştür. Özel kurs merkezinde öğrencilere özel yetenek sınavı yapılmamaktadır. E15'in cevabında küçük yaş gruplarına göre yetenek sınavı uyguladığı ama 10 yaş üzerine yetenek sınavı yapmadığı görülmüştür.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmamanın yedinci alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin kurumlarında çalgı öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri aşağıda gösterilmiştir.

E1: "Kurs sürelerinin, sertifika verilecek diye çok uzun tutulduğu için kursiyerlerin uzun saatler çalgı çalışmaya zorunlu tutmak, isteksizlik yaratıyor. Özel derslerde değil ancak resmî kurumlarda bu konunun gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum."

E2: "Bazı kurumlar tamamen ezbere dayalı öğretim yapıyor. Nota bilgisi vs. vermeden bunu çok yanlış buluyorum."

E6: "Kulaktan çalım da özengen bir eğitim şekli olduğun için, önce teorik başlayan aşama aşama alıştırırken bir müzik eğitimi özendirilmelidir."

E9: "Müfredat içerisine çalgı eğitimi saatlerinin eklenmesi faydalı olacaktır."

E10: "Sınıf kapasitesinin aza indirilmesi ve müzik derslerinin daha sağlıklı olması."

E11: "Sistem olmalı fakat standardın dışına çıkıp öğrenci istekleri ile paralel bir bağ oluşturulmalı. Sıkıcı etüt veya klasiklerin dışında."

E3, E4, E5, E7, E8, E12, E13, E14, E15 ve E16'nın yanıtlarına bakıldığında bu konuya ilişkin hayır veya yok yanıtı vermişlerdir. Eğitimcilerin yanıtlarına bakıldığında çalgı öğretim yöntemlerine ilişkin 6 kişinin bu konuya ilişkin yanıtları vardır. Eğitimcilerin öğrencilerin ders sürelerinin uzun tutulmaması gerektiğini ve bundan kaynaklı olarak derse karşı isteksizlik olduğu belirtilmiştir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmamanın sekizinci alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin çalgı eğitiminde ders dışı etkinlikler ve genel eğitim sürecinde ortaya çıkan problemler aşağıda belirtilmiştir.

E1: "Ders dışı etkinlikler içinde, eğitim süreci içinde geçerli en büyük sıkıntı, kişilerin iş hayatı ve günlük hayattaki sorumlulukları nedeniyle çalgı çalışmaya yeterince vakit ayıramamaları, benim gözlemlediğim kadarıyla."

E2: "Öğrencilerin bir an önce enstrümanında ilerleme isteği ilk dersten sonra bile parça çalmak istemeyebiliyorlar veya egzersizlerden sıkılabiliyorlar."

E3: "Ders dışı etkinliklerimiz yok."

E4: "Düzenli bir eğitim olduğu sürece sorun yaşanmamakta."

E5: "Herhangi bir problem yaşamıyorum."

E6: "Özengen bir eğitim sistemin de halka arz edilen, parçaları anında çalamama, ya da zorlanma gibi problemler yaşanabiliyor."

E7: "Çalıştığım kurumda herhangi bir problem yaşamıyorum."

E8: "Öğrenci devamsızlık problemleri. Çalgıyı yanlış teknikle çalmada ısrar. Repertuar seçiminde öznel öğrenci davranışı."

E9: "Bilsem'ler olarak örgün eğitimin ... eğitim verildiği için öğrenciler fazlasıyla yorgun olmaktadır."

E10: "Öğrenci dersine eksiksiz gelmediği sürece herhangi bir problemle karşılaşmadık henüz."

E11: "Ders içi ve dışında farklı etkinlikler yapılır. Olumsuz durumlarla karşılaşmadım."

E12: "Devamsızlık."

E13: "Grup eğitimlerinde süre sıkıntısı olması sebebiyle ve haftada 1 gün olmasından dolayı bireysel olarak ilgilenme durumumuz çok olmuyor."

E14: "Problem yok."

E15: "Ekonomik problemler."

E16: "Genelde bir problem olmuyor."

Eğitimcilerin yanıtlarına bakıldığında genelde problem olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin devamsızlıkları ve çalgı çalışmamaya yeterince vakit ayırmamaları genel eğitim sürecinde ortaya çıkan problemler olduğu görülmektedir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde Sivas ili Merkez ilçesindeki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimcilerin kurumda iyileştirme çalışmalarına ilişkin önerileri aşağıda gösterilmiştir.

E1: "15.Soru da belirttiğim cevabım burası için de geçerli. Ayrıca kurslara kursiyer alırken yetenek ölçüm testi yapılması gerektiğini de düşünüyorum."

E2: "Enstrüman alamayan öğrenciler için en azından kursa gelince kullanabilmesi için enstrüman desteği olmalı. Fotokopi, nota sehpası vs. desteği."

E9: "BİLSEM öğrencilerinin akademik başarılarının yüksek olmasından dolayı gelecek dönem mesleki seçimlerinin müzik alanı dışında olmaktadır. Üst düzeyde alınan eğitim sonrası müzik alanının seçmeleri için konservatuar, eğitim fakültesi ve güzel sanatlar fakültesi sınavına giriş gibi teşvikler yapılabilir."

E10: "Müzik derslerinin sayısının artırılması."

E11: "Ders saatine göre öğrencilerin sayısı azaltılabilmesi kişi başına ilgi süresi açısından."

E15: "Ders saati ücretleri, müzik sınıfına ayrılan bütçenin azlığı."

E3, E4, E5, E6, E7, E8, E12, E13, E14 ve E16'nın yanıtlarına bakıldığında kurumlarında iyileştirme çalışmalarına ilişkin hayır veya yok yanıtlarını vermişlerdir. Eğitimcilerin kurumda iyileştirme çalışmalarına ilişkin önerilerinde öğrenci alımları yapılırken öğrencilere yetenek sınavı yapılması gerektiğini ve müzik dersi sayılarının artırılması belirtilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sivas ili Merkez ilçesinde bulunan MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlar çoktan aza sıralandığında Halk Eğitim Merkezi, Bilim Sanat Merkezi ve özel kurslardan oluşmaktadır. Özengen müzik eğitimi veren bu kurumlar öğrencilerin müzikal motivasyonunu arttırmayı hedefler. Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda, çalgı dersi veren öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, eğitimcilerin çoğunluk olarak 12-17 yaş öğrenci aralığına ders verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Tepeli ve Yüksel (2020) Ankara'daki özengen müzik eğitimi veren kurumların çok yönlü incelenmesi adlı çalışmasında Ankara ilinde bulunan özengen müzik okullarının büyük bir oranının 6-14 yaş aralığındaki çocuklara yönelik hizmet verdiği sonucuna ulaşmıştır. Çalgı derslerinde eğitimcilerin ders sürelerinin genellikle 40-60 dakika arasında olduğu saptanmıştır. Tokatlı ve Mustul (2020) Özengen müzik eğitimi kurumlarında keman derslerini yürüten öğretmenlerin karşılaştığı problemler adlı çalışmasında eğitimcilerin verimliliğinin düşmemesi için ders sürelerinin maksimum 40 veya 45 dakika olması gerektiğini tespit etmiştir. Eğitimciler derslerini bireysel veya grup dersi şeklinde işlediğini ifade etmişlerdir. Tokatlı ve Mustul (2020) çoğunlukla derslerin grup çalışması olarak yürütüldüğü sonucunu ulaşımlardır. Oğuz, Kaleli ve Mustul (2021) Özengen keman eğitimi sürecine yönelik öğretmen görüşleri (Konya ili örneği) adlı çalışmasında katılımcıların çoğunluğunun "50-60 dakika" arasında ders yaptığı sonucuna ulaşımlardır. Ayrıca,

öğrencilerin yaşı, kondisyonu ve ilerleyiş durumlarına göre bu sürenin değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Sivas ili Merkez ilçesinde MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı eğitimcilerinin çoğunluğunun "40 dakika" ders yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalgı eğitimcilerinin verdiği ders saati sürelerinin 60 dakikadan fazla olmadığı söylenebilir. Sivas ili Merkez ilçesinde MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlarda öğretimi verilen çalgı yelpazesinin geniş olduğu düşünülmektedir. Bu kurumlarda özellikle piyano, bağlama, gitar ve keman derslerine olan talebin daha fazla olduğu görülmektedir. Özdek (2006) da Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda klasik gitar eğitimi adlı çalışmasında klasik gitar eğitimcilerinin yedi bölgedeki dağılımına göre özengen müzik eğitimi kurumlarındaki klasik gitar eğitiminin gün geçtikçe daha çok batı bölgelerdeki büyük şehirlerimizde ilgi görüldüğünü ifade etmişlerdir. Özdek (2006) özengen müzik eğitiminde klasik gitar eğitimi gün geçtikçe daha da yaygınlaştığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuca göre Sivas ili Merkez ilçesinde MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumların konser ve benzeri performans etkinliklerini düzenlediği sonucuna ulaşılmıştır. Baylan (2021) da İstanbul'daki MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumların çok yönlü incelemesi adlı çalışmasında İstanbul ilindeki özengen müzik eğitimi veren kurumlarda halka açık konser veya benzeri etkinliklerin düzenlendiği sonucuna ulaşmıştır. Seyhan (2019) da Özengen müzik eğitiminde flüt eğitimcilerinin kullandıkları yöntem ve tekniklerin incelenmesi adlı çalışmasında Konya ilindeki özengen flüt eğitiminde öğrencilerin motivasyonunu arttırmanın çok önemli olduğu ve bunun için de öğrencilere küçük konser ve dinletiler yapmak tüm katılımcılar tarafından çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaş gruplarına göre ders saati değişikliğinin olmadığı söylenebilir. Eğitimcilerin 9'unun uygulama, test veya sınav olarak ses duymu, ezgi tekrarı ve ritim hafızası gibi öğrencilerin yeteneklerine baktığı söylenebilir. Öğrencilerin müzikal becerilerinin gelişiminde teorinin ve uygulamanın müzik kulağına ve çalgı eğitimi alanında başarı için önemli olduğu görülmektedir. Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda eğitimcilerin öğrencilere nota bilgisi, ritim çalışması ve çalgı eğitimi verirken bir sorun yaşamadıkları görülmektedir. Öğrencilerin devamsızlık yapmaları eğitimcileri olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitimcilerin ders saati ücretlerinin ve müzik sınıflarına ayrılan bütçenin azlığı söylenebilir. Ders saati süresinin yetersizliği, enstrüman ve nota sehpası yetersizliği de eğitimcilerin ders işleyişini olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir. BİLSEM'de çalgı eğitimi veren eğitimcilerin öğrencilere yönelik lisans eğitimlerinde eğitim fakültesi, konservatuar ve güzel sanatlar fakültesi alanlarına yönelmesi için teşvik edilmesi söylenmektedir. Sarı ve Öğülmüş (2014) Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi adlı çalışmasında öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin devam sorunu, yöntemcilerin idari açıdan yetersiz oluşu, yönetmeliğin olmayışı, sosyal aktivitelerin yetersiz oluşu ve psiko-motor becerilerin geliştirilmesinde yetersizlikler gibi sorunları tespit etmiştir. Sivas ili Merkez ilçesinde MEB'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumlarda eğitimcilerin en çok karşılaştığı problemlerde; öğrencilerin derse ilk geldiği zamanda hemen enstrüman çalmayı istemeleri ve derslere devam ettikten sonra zamanla öğrencilerin isteksizliği, yeterli çalışmamaları ve yanlış teknikte çalışılması karşılaşılan problemlerden bazılarıdır. Genel eğitim sürecinde ekonomik yönden problemlerin ortaya çıktığı da eğitimciler tarafından söylenmiştir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilerin örgün eğitimden sonra fazlasıyla yorgun olarak geldikleri ve bu durumda eğitimciler tarafından karşılaştıkları problemler olduğu görülmektedir. Yapılan bu araştırmadaki özengen müzik

eğitimi kurumlarında yaşanılan problemlerin incelenmesinin ve kurumlarda eğitimin daha verimli olmasına katkı sağlayacağı dűřünülmektedir.

ÖNERİLER

Sivas ili Merkez ilçesini kapsayan bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öneriler řu şekilde ifade edilebilir.

- Özenen müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı eğitimi veren eğitimcilerin ders ücretlerinin tekrardan planlanması önerilebilir.
- Ailelerin çalgı eğitimi hakkında bilinçlendirilmesi özellikle ilk dersler ailelerin de dersi izlemeleri önerilebilir.
- Özenen müzik eğitimi veren kurumlarda yeterli alt yapının sağlanması, ders ortamının kalitesi ve yeterliliğinin arttırılması önerilmektedir.
- Özenen müzik eğitimi kurumlarında müzik derslerinin sayısı arttırılabilir.
- Eğitimciler çalgı derslerinde öğrencilerin sayısının fazla olduğu ve öğrencilerle ilgilenemediklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı öğrenci sayıları eğitimcilerin görüşleri alınarak belirlenebilir.
- Öğrencilerin motivasyonun artırılması için çeşitli etkinliklerin ve yıl sonu konserlerinin hazırlanması ve bu ve benzeri performans etkinliklerinin artırılması önerilmektedir.

Etik Metni

Bu araştırma, araştırma ve yayın prensipleri ile etik ölçütler gözetilerek hazırlanmıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal ve Beşerf Bilimler Etik Kurulu'nun 26.10.2022 tarih ve E-60263016-050.06.04-224160 sayılı onayı ile yürütölmüştür. Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğu Etik Kurulu'nun 10.11.2022 tarih ve E-92255297-605.01-63291849 sayılı onayı ile yürütölmüştür. Makalede dergi yazım kuralları, yayın ilkeleri, araştırma ve yayın etiği ile dergi etik kurallarına uyulmuştur. Hazırlanan makale kapsamında ortaya çıkabilecek araştırma etiğine ilişkin sorumluluk yazarlara aittir.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu araştırmanın hazırlanmasında, birinci yazar %60 oranda, ikinci yazar %40 oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E. (1999). Çalgı eğitiminde davranışların önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Sempozyumunda sunulmuş bildiri*. Denizli.
- Bayırlı, M. (2022). *Özenen müzik eğitimi kurumlarındaki piyano eğitimcilerinin piyano öğretimine yönelik görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Baylan, B. (2021). *İstanbul'daki MEB'e bağlı özenen müzik eğitimi veren kurumların çok yönlü incelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Büyüköztürk, ř., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, ř. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

- Kalay Meydan, S. & Sonsel, Ö.B. (2019). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki öğrencilerin müzik eğitimlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:7, Sayı:91, 18-28.
<https://doi.org/10.16992/ASOS.14895>
- Karan, M. (2011). *Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı eğitimi alan öğrencilerin mesleki yönelimlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. 27.03.2023 tarihinde
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf adresinden alındı.
- MEB. Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği. 27.03.2023 tarihinde
https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_02/21165820_Ozel_OYretim_KurumlarY_YonetmeliYi_19.02.2022.pdf adresinden alındı.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. Pegem Akademi.
- Oğuz, T. G., Kaleli, Y. S. & Mustul, Ö. (2021). Özengen keman eğitimi sürecine yönelik öğretmen görüşleri (Konya ili örneği). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(3), 2127-2151.
- Özdek, A. (2006). *Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda klasik gitar eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi).
<http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sarı, H. & Öğülmüş K. (2014). Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl:2, Sayı:2, 262.
- Seyhan, Z. (2019). *Özengen müzik eğitiminde flüt eğitimcilerinin kullandıkları yöntem ve tekniklerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tepeli, H. & Yüksel, G. (2018). *Ankara'daki özengen müzik eğitimi veren kurumların çok yönlü incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tokatlı, B. & Mustul, Ö. (2020). *Özengen müzik eğitimi kurumlarında keman derslerini yürüten öğretmenlerin karşılaştığı problemler*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tufan, E. & Güdek, B. (2008). Piyano dersi tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 75-90.
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi. Temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Arkadaş Yayıncılık.